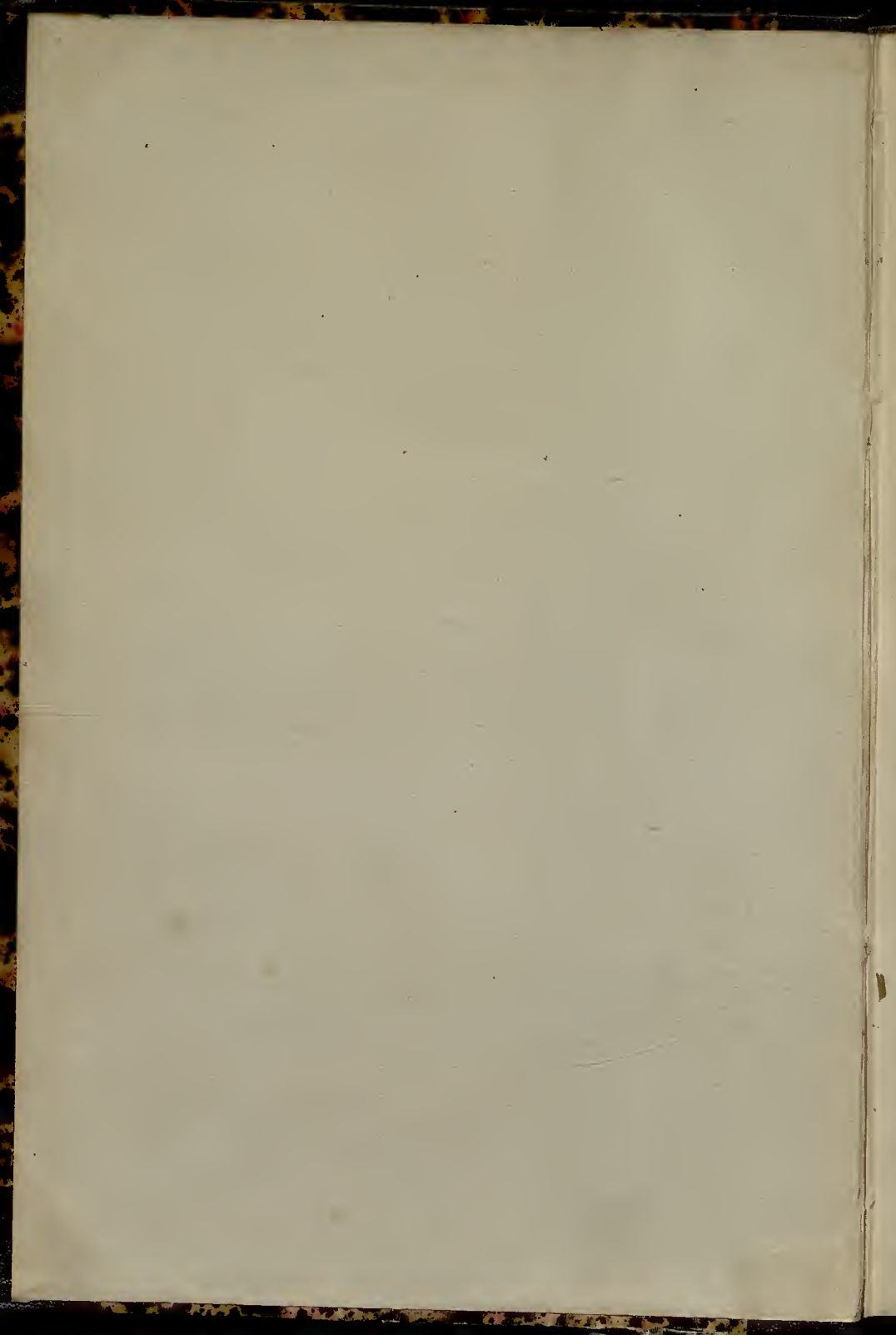

1128

L V 6

+

ՄԵԶՈՒ

ՃԱՆԴԵԱՒ ԿԻՍՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՒԵՐԵՆՈՅ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ,
ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ
ԵՒ
ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ԹԻՒ 1

15 ՅՈՒՆԻՎԵՐ

ԽՐԿԻՐԱՐԴ ՏԱՐԻ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԵՐԸՆԻ Ռ. ԲԵՒՐԻՆՆԵՆ

— 1858 —

W. E. B. DUBOIS

ADDRESS OF THE AUTHOR

THE AUTHOR'S ADDRESS

W. E. B. DUBOIS, 125 N. 3rd St.,
Philadelphia, Pa.

W. E. B. DUBOIS

W. E. B. DUBOIS

W. E. B. DUBOIS

W. E. B. DUBOIS

W. E. B. DUBOIS

W. E. B. DUBOIS

Մ Ե Ղ Ո Ւ ՀԱՆԴԻՍ ԿԻՍԼՄԱՆԵՐՅՈՅ

ՀԱՐԱՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏԻՐԱԿԱՆ

ԵՒ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԻԻԻ 1

15 ՅՈՒՆԻԱՐ

1858

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ՈՌԻՔՆԻ ԶԻՐԲՈՒՄԱՆ
ՖԻՆԱՆՑՈՒՄ

1852

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 N. 5TH ST. NEW YORK, N.Y.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

1852

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 N. 5TH ST.

NEW YORK, N.Y.

1852

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 N. 5TH ST.

ՅԱՌԷԱՆՈՒՆ

Մեղուն իր երկրորդ տարին չսկսած իր առաջին շրջանին մէջ յառաջաբանը նորէն կարդալով, կը համոզվի թէ իր խոստմանցը տէրը չ'է եղած. և ասի կը փութայ ծանուցանելու առանց իր բաժնորդներուն դժգոհութիւնը լսել սպասելու: Մեղուն զիտէ թէ իր առաջին շրջանին մէջ իր բաժնորդները չը կրցաւ գոհ ընել, թէ անոնք գոհացուցիչ կերպով զինքը ընդունեցին և իր պակսութեանց վրայ աչք գոցեցին: Ինչ խոստմունքներ որ ըրած էր, կարող չեղաւ զանոնք գոնէ կիսով չափ կատարելու. և երբեմն իր բաժնորդներուն խոստացած մեղքին փոխանակ, դառն հիւթ մ'ալ տալով անոնցմէ մէկ քանին ալ վերաւորեց: Իայց Մեղուն այս ամենուն համար թողութիւն և ներողամտութիւն խնդրելով իր Մեծարգոյ բաժնորդներէն, կը խոստովանի և կ'երդուննայ թէ այն ամենը ակամայ էր ըրած, բոլորովին հակառակ իր կամացը: Ինքը կը յուսար թէ այն ամեն խոստմունքը կատարելու պատեհութիւն պիտի ունենայ և իր Ազգին ուխտած այս փոքրիկ ծառայութիւնը իր փափաքանայ համեմատ ըստ արժանւոյն'ի գըլուխ պիտի հասցընէ: Իր այս յոյսը կատարեալ չ'եղաւ, ժամանակին և իր գործերուն բազմութեանն ու անկարգութեանը պատճառաւ:

«Տեղէ տեղ փոխող քարը մամուռ չը բռներ», առածին համեմատ, մէկ տպարանէ մը ուրիշ տպարան մը փոխվելը մեծ ֆլաս պատճառեց իրեն և այն ատենէն մինչեւ հիւ

մայ հազիւ կրցաւ ինքզինքը կարգի դնել :

Մեղուն իր անցած տարուան կաղ 'ի կաղ ընթացքին վրայ իր բաժնորդներէն թողութիւն առած համարելով զինքը , կը փութայ ծանուցանելու թէ այս առաջիկայ տարւոյն մէջ նիւտի աշխատի ոգւով չափ իր առջի ընթացքին անտեղութիւններն ու անհեթեթութիւնը մոռցնելու և աւելի հաճոյ ըլլալու իր բաժնորդներուն :

Եհա այս պատճառաւ նախ տպագրութիւնը բարեկարգը վեցաւ մաքուր թուղթի վրայ գեղեցկաձեւ գրերով դրու մեղու համար իր նիւթերը . և ասոր համար նոյն խոյ Մեծարդոյ Տպագրատպան ալ ծախքի չը խնայեց . ինչպէս նաև հեղինակն ալ : Երկրորդ՝ չափը մեծցաւ , առջի տարւոյն ամեն մէկ տետրին թերթու կէսին տեղը , այս տարի երկու թերթ գրվելով , վասն զի լրած էինք թէ մեր Մեծարդոյ բաժնորդները զանգատ մ'ալ աւելի ունին , նիւթերուն սա կաւութեանը և յօդուածներուն կարճութեանը կամ կիսկատարութեանը համար : Երրորդ՝ երբեմն երբեմն պատկերներ ալ պիտի գրվի : Չորրորդ՝ պիտի աշխատվի ամեն տետր իր օրին ելնելու և նոյն օրին ամեն բաժնորդաց ձեռքը հասնելու : Եւ այս ամենը կանոնաւոր կերպով առաջ տանելու համար , հարկ եղաւ Մեղունին տարեգրութիւնը որ առաջ սեպտեմբերի 15 էն էր , չորս ամիս ետ ձգելու ու երկրորդ տարին բուն տարեգրէն ֆ յունվարէն սկսելու , որով իր շրջանն ալ կը վերջանայ տարիին հետ :

Կը յուսանք թէ այս ամեն նոր խոստմանց հաւատարմ և այս տնօրէնութեանց հաւնելով մեր Մեծարդոյ բաժնորդք չ'են զժկամակիր իրենց համար ըրած տնօրէնութիւննիս ալ ընդունելու . այս ինքն առաջ երբ մէկ տետրը թերթու կէս էր , տարեկանն ալ 60 զուրուշ որոշած էինք . հիմայ որ ամեն մէկ տետրին կէս թերթ ալ եվելցաւ , մենք ալ առջի տարւոյն վրայ հաշիւ ընելով տարեկան զինք 20 զուրուշ ալ

աւելցրնելով 80 բրինք : Կարծենք թէ մեր այս որոշումը անտեղի և անիրաւ չեն դատեր մեր Ազնիւ բաժնորդները և իրենց հաճութեամբը մեր այս գործին յաջողութեան և շարունակութեան պատճառ կ'ըլլան , որով և զմեզ երախտապարտ ընելէն զատ կը խրախուսեն ալ՝ ա՛լ աւելի հաճոյ և աւելի օգտակար ընելու աշխատելու գլխօղուն :

Վստահ ըլլալով թէ մեր այս որոշումը արդէն ընդունելի եղած է , մենք ալ անցած տարուան մեր խոստումը յիշեցրնելով կ'իմացընենք Արդոյ հասարակութեան թէ այս տարուան Մեղուն բաժնորդները իրաւունք ունին գրավաճառներուն քով քանիի որ կը ծախվի նէ՛ անոր կէս գինովը ընդունելու ինծայ և անոր գէմ ելած ինդունելութիւն ինծայի երկու գիրքերը 'ի միասին :

Մեր այս տարուան բաժնորդներէն ով որ այս գիրքերը կ'ուզէ ստանալ , պէտք է որ իր անդորրագիրը գրավաճառ Մարգարեան Պ . Յարութիւնին խանութը տանի կամ խրկէ ու այս գիրքերուն կէս գինը վճարելով առնէ :

Այս տարի Մեղուն իր բաժնորդներուն կէս գնով գիրքեր կ'ընծայէ , յուսալով թէ գալիք տարուն մէջ բոլորովին ձրի ընծայելու կարող կ'ըլլայ :

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper.

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper.

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper.

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper.

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper.

ԱԶԳ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻԻ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՇՄԱՐԻՏ՝ ԱԶԳԱՍԵՐԸ ՓԱՌԱՍԵՐ՝ ԱԶԳԱՍԵՐԸ

ԵՒ ՇԱՀԱՍԵՐ ԱԶԳԱՍԵՐԸ

Ա.

Հոս քանի մը խօսքով կուգենք հասկըցնել նախ՝ ի՞նչ է ազգը, ի՞նչ է հայրենիքը, ի՞նչ պարտք ունի իւրաքանչիւր անհատ անոր, և, ի՞նչ իրաւունք և, ինչ իշխանութիւն ունի Ազգը կամ հայրենիքը անոր անունը վրան կրող և, զանի կըրելով պարծենցող անձին վրայ:

Ի պատիժ մարդոց ամբարտաւանութեան խորհրդոյն, երբ անոնց տերն ու չարաբիչն անոնց լեզուն խառնակեց՝ այն ատենը, այն բազմութեան մեջէն իրարու խօսք հասկըցող անձերը մէկ տեղ բնակելու և, ՚ի միասին կենակցելու պարտաւորված ըլլալով, այն իւրաքանչիւր փոքրիկ բազմութեանն ալ կառավարութեան հոգը իր մեջի ծերագոյնին, հաճաւարեղին և, խոհեմագոյնին յանձնըվեցաւ, որոնց մեծ մասն ալ նոյն փոքրիկ բազմութիւնը կազմող անձանց նախահայրն էր. որոնք իրենց որդւոցն ու, բոռանցը տըվին իրենց աստուածը և, իրենց սովորութիւնները որ օրենք ճանչցըվեցան իրենց յաջորդներուն օրովը:

Ասանկով այն փոքրիկ բազմութիւնները, որոնց ժողովուրդ կ'ըսվէր. մտան մէկ կրօնքի, մէկ կառավարութեան և, մէկ տեսակ օրենքներու ներքեւ: Եւ, ետքը ժողովուրդները մեծնա-

յով որ Ազգ կոչվեցան , ունեցան իրենց համար աշխարհ մը բնակելու , Աստուած մը պաշտելու , օրենքներ անոնց համեմատ վարվելու , եւ կառավարութիւն մը անոր հնազանդ ըլլալու եւ անկէ պատկանելու : Ուրեմն « մէկ կրօնքի , մէկ կառավարութեան եւ մէկ օրենքի տակ եղող դաս մը մարդիկ մէկ ազգ կ'ըսվին . եւ աշխարհն ալ ուր ազգ մը կը բնակի կըսվի անոր Հայրենիքը » :

Ընդհանրապէս ազգաց անուններն ալ առնելոված են կամ զանի կազմող անձանց նախահօրը անունեն կամ այն անձանց բնակած աշխարհին անունեն :

Ուրեմն հայրենիքն ուրիշ բան չէ , այլ ազգի մը բնակարանը : Ազգ մը ուր որ բնակի , այն տեղը իր հայրենիքն է : Անանկ է նե՛ աշխարհի մը հայրենիք ըլլալը անոր փայտին , քարին , յեռներուն եւ հողին վրայ կայացած չէ . երբ այսօր ազգ մը տեղէ մը ելնէ ուրիշ տեղ մը երբայ բնակելու , ալ այն նոր տեղն է իր հայրենիքը :

Ասոր հակառակ՝ հին ատենէ 'ի վեր մնացած սխալ կարծիք մըն է այն , որ մարդիկ իրենց նախնեաց բնակած տեղը կը փնտռեն միշտ եւ հոն չը գտնելէնուհետ համար կը սգան , քեպետ իրենց ատենը , իրենց ազգը ալ հոն բնակած չ'ըլլայ . եւ փոխանակ այս նոր հայրենիքը զարդարելու , գեղեցկացնելու , կը դանդաղին ու կը մնան , հայրենիք չ'ունինք , առանց հայրենիքի ենք մնացած ըսելով :

Միայն այն անհատն իրաւունք ունի այս խօսքը զրուցելու եւ իր հայրենիքը փնտռելու , որ իր ծնած տեղին հեռու , իր ազգակիցներէն հեռու , օտար ազգաց մէջ տարագիր կ'ապրի . բայց եւ այնպէս այն անձը բան մը որ կը փնտռէ , իր հայրենիքին վայրերէն , քաղաքներէն գեղերէն առելի իր ազգայիններն ըլլալով փնտռածը , դարձեալ չը պիտի կրնանք ըսել քե՛ իր ծնած տեղը կը փնտռէ կոր : Ուրեմն առ հասարակամեն մարդոց իր հայրենիքը խնդրելը իր ազգայինները խնդրել

ըլլալով, ազգն է որ միշտ կը փնտռվի Եւ անոր ծոցը ըլլալ
կը խնդրելի : Բայց ինչու համար այսքան կը փնտռվի ազգն իր անհատ-
ներէն . ի՞նչու համար ամենուն սրտին մէջ իր ազգին մօտը
գտնըվելու մեծ կամ փոքր իղձ մը կայ Եւ դ՛ի դրաւ այս իղձը
կամ ո՞րկէ մտաւ : — Վասն զի ազգն է իրեն կեանք տըվողը .
անոր մէջ կը գտնէ իր ծնողքը , ազգականները , իր բարեկամ-
ները . անկէ ընդունեց՝ իր կրթութիւնը . անկէ կը գտնէ իր
պաշտպանութիւնը : Ազգն իր են փոքրիկ Եւ են աննշան ան-
հատն ալ կը խնամէ Եւ անոր վրայ կը հսկէ : Ամեն մարդ իր
Երկրորդ անունը իր ազգէն կ'ընդունի . առանց անոր չը կըր-
նար ճանցընելի . հօրը անունը չը գիտցողը , հայրը չը ճանցո-
ղը ինչ անուն որ կը ժպտանգէ , նոյնը կ'ունենայ իր ինչ ազ-
գէ ըլլալը չը գիտցողն ալ : « Ազգն ու հայրենիքը արդար ու
սրբազան իրաւունքներ ունի ամեն անհատի տաղանդին , ա-
ռաքինութեանցը , զգացմանցը ու գործողը վրայ » :

Ասոր համար , ամեն մարդ քիչ շատ ճանչելով իրեն իր
ազգին Երախտապարտ ըլլալը , կամ զինքը անոր պաշտպանու-
թեանը Եւ խնամոցը կարօտ գգալով , կ'ուզէ միշտ անոր մօ-
տը գտնընելի . Եւ որովհետեւ գիտէ քէ ազգը միշտ իր բա-
րեխաութեանը կը փափաքի , անոր իշխանութեանն ու օրենք-
ներուն կը հնազանդի . անոր անունը իր վրան կրելովը՝ անոր
օրենքներուն , սովորութեանցը , Եւ կառավարութեանը սիրով
կը հպատակի : Իր նախնեացը գովելի առաքինութիւնները իր
վրայ կը փայեցընէ , անոնց հարազատ գաւաի ըլլալը Եւ վատ
պոռնկորդի մը չ'ըլլալը յայտնելու համար :

Բ.

Արդ զմարդիկ Երախտագետ ճանչելը անհրաւ չը համա-
րելով Եւ Երախտագիտութիւնը մարդկութեան պատիւն աւել-
ցընող յատկութիւն մը ըլլալուն համոզված ըլլալով , համոզված

ալ ենք նա էւ թէ ամեն ողջամիտ մարդոց , ազգն ի՞նչ է , հայ-
րենիքն ի՞նչ է ճանչող անձանց սրտին մէջ ազգային սէր մը
տալաւորված է : Կը հաւատանք թէ ամեն մարդ իր ազգը սի-
րելը , անոր ծառայելը սրբազան պարտք մը համարած է . էւ
կը ճանչէ թէ ազգը սիրելը ուրիշ բան չ'է , էրէ ոչ ամեն իր
ջանքերը ընել , զանի օտարաց պատկառելի ու իրենց համար
խաղաղաւետ ու հանգստարան ընելու ամեն աշխատութիւն
յանձն առնել . որպէս զի ազգը՝ ակնածելի ըլլայ դուրսիցնե-
րուն էւ հանգիստ մէջիններուն համար : Լուսաւորութիւնը , քա-
ղաքակրթութիւնը էւ իմաստուն ազգաց հետ յարաբերութիւն-
ները ու հաղորդակցութիւնները յարգ ստանալ կուտան իրեն
էւ օրենքներուն պահպանութիւնն ու վարուց ուղղութիւնը
միայն կրնան անսր ներքին խաղաղութիւնը հաստատուն պա-
հել :

Իւրաքանչիւր անհատ , ինչ վիճակի մէջ ալ ըլլայ , ինչ
աստիճանէ ալ ըլլայ՝ պարտաւոր է անոր վրայ հսկելու էւ հն
փորքիկ վտանքին մէջ ալ անոր օգնութեանը փութալու : Իւ-
րաքանչիւր որ չէ թէ միայն պարտական է , Ազգին իրեն յանձ-
նած պաշտօնը ուղղութեամբ վարելու , անոր օրենքները պաշտ-
պանելու , անոր օգուտները մտածելու , անոր բշխմաները
վանելու հալածելու , էւ էրէ պէտք ըլլայ , իր արիւնն ալ անոր
համար քափելու . ալ նաեւ գաղտնի բշխմի մ'ալ կայ , անոր
ալ կէտերը բառնալու . անանկ բշխմի մը , որ օտար ազգաց
կազմած դաշնակցութենէն աւելի վտանգաւոր է . սահմանա-
գլուխն հասնող էւ առ հասարակ ամենուն գերութիւն սպառ-
նացող բշխմին ալ աւելի զօրաւոր էւ աւելի անարկու է :
Այս է վարուց ապականութիւնը : Ազգի մը ամենէն զօրաւոր
բշխմին էւ զանի ոչընչացնող ու սպաննողը իր անհատներուն
մոլութիւններն են . էրբ մոլութիւնները կուգան վարուց հետ
պատերազմելու , ան ատեն ազգասիրութիւնը ամենայն ջանիւր
պիտի աշխատի այն պատերազմը վերջացնելու , միշտ վար-

քը յազրոյ հանելով, ու այն քշնամին ազգային սահմանէն շատ հեռու վանելով. վասն զի վարք ասականոյ, բռնութիւնները, անիրաւութիւնները, խարդախութիւնները, կեղծ արդարութիւնները, շինծու համեստութիւնները եւ խորամանկ բարեկամութիւնը որ մարդուս արժանայարգութիւնը կը ջնջէ ջեն, կը բառնան, Ազգին ալ հոգին կը հանեն. ազգասիրութիւնը ասոնք արմատախիլ քնելու համար բնաւ մեկ բանի մը չը խնայէ պիտի :

Հարգելի ընկերացիներ :

ԵՆԹԱՐԻՆ ՖԵՐԱՃԷՆ ԵՒ ՖԻՍՏԱՆԸ

Ժամանակէ մը 'ի վեր՝ հետաքրքիր վեճ մը ծագած է Արշալոյս եւ Մասիս լրագիրներուն մեջ մեր հայազգի կանանց հագուստին վրայօք :

Մասիսի մեջ հրատարակված յօդուածին հեղինակ ծերունի հայազգին, կուգէ որ բոլոր հայ տիկիւնները եւրոպացոց ծաղրայի չըլլալու համար, հանեն իրենց ենքարին եւ ֆրանճեն, ու ֆիստան հագնին :

Երեւակայէնք քէ Հայոց Ազգը յիշեալ ծերունիին առաջարկութիւնը ընդունելով՝ բոլոր կիներուն հագուստը փոխեց ու ֆիստան հագուց. արդեօք այս փոփոխութիւնով մեր տիկիւններն ալ եւրոպացոց կիներուն կարգը լնտած պիտի ըլլան. եւ այն ծաղրեկութիւնը որ ենքարի հագած ժամանակնին, ինքը կը տեսներ անոնց վրայ, պիտի վերնա՞յ արդեօք այն ժամանակը :

Ես իմ կողմէս ամենեւին չեմ կարծեր. եւ մեր ծերունին ալ համոզելու համար, կը խրատեմ զինքը որ մեծկալ տկնոց մը դնէ քիբը, որովհետեւ խիստ ծեր ըլլալուն, կարելի է ազ-

քերը լաւ չի գօրէ , ու ձեռքը գաւազան մը առած ելլէ գար-
նան ժականակը Պօլսոյ մօտակայ գիւղերը տոտիկ տոտիկ պը-
տըտելով նոր Ֆիստան հագնող հայ տիկիներուն մէծ մասին
վարքը եւ զբաղմունքները երկար բարակ դիտէ . կարելի է
այս ճամբորդութիւնը իր անձին ալ մէծ օգուտ ընէ ու դատո-
ղութեանը աւելի ուժ եւ ուղղութիւն տայ :

Յիրաւի Ազգերնուս մեջ յառաջադիմութեան փափաք մը
կայ . եւ ամեն կողմէն փոփոխութիւններու եւ նորութիւն-
ներու առաջաքկութիւններ կըլլան , բայց գրեթէ ամենքն ալ ան-
տեղի այսինքն Ազգին հիմական վիճակին անյարմար են :
Ներկայ ժամանակիս մեջ կը կարծուի թէ Եւրոպիոյ քաղաքա-
կրթեալ Ազգաց որ եւ իցէ սովորութիւնները մեր Ազգին ալ
տրուելաւ ըլլայ՝ ալ անոնց կարգը մտած կը սեպուի . բայց
չիշտեն թէ այն ազգերը , իրենց հիմական վիճակնին ձեռք
բերելու համար՝ ի՞նչ կէտերէ անցեր են , ի՞նչ մատառական
աշխատութիւններու ձեռք գարկեր եւ գութս հաներ են , ի՞նչ
ազգասիրութիւն եւ միութիւն պահեր են , վերջապէս ի՞նչ կա-
նոնաւոր մանչերու եւ աղջիկներու դպրոցներ հաստատեր են :
Ո՞ր է մեր մտաւորական աշխատութիւններն , ո՞ր է մեր ազ-
գասիրութիւնը եւ միութիւնը , գոհութիւն Աստուծոյ հիմակու
հիմայ կռիւեն եւ աստեղութիւնեն ուրիշ բան չենք աեսնար ազ-
գին մեջ , եւ ժամանակ ժամանակ անտեղի նիւթական առա-
ջաքկութիւններ : Բայց պարօն ծերունի , մտաւորական կըր-
քութիւնը նուազ եղող ազգերսն՝ նիւթական փոփոխութիւն-
ները օգուտ չեն ըներ . ինչո՞ւ որ մտաւորականն է նիւթականը
կարգի դնողը : Այս ճշմարիտ սկզբունքին դեմ վարվողը կը
նմանի այն ճարտարապետին որ շնելիք տանը հիմը դէռ չի
ձգած՝ կսկըսի տանիքին պէտք եղածները կարգի դնել . յիրա-
ւի տան մը համար ընտանիք ալ պէտք է . ու այս վարդուն
ըրածը բոլորովին անպիտան չէ , բայց ինչ օգուտ որ այն մի-
ջոցին պարապ աշխատութիւն է իր ըրածը , եւ քիչ շատ հար-

տարապետութենէ հասկըցող մարդիկ այս լսած ժամանակնին գինքը կը ծաղրեն Եւ քէ որ քիչ մայ ծերունի ըլլայ նէ , ցընդեր է կըսեն :

Մեր ափկինները օտար ազգաց առջէն ծաղրելի ընողը , Էնքարին Եւ Ֆերանէն չեն այլ իրենց կրթութեանը պակասութիւնն է . երբ կին մը իր պաշտօնը ճանչնայ Եւ իր ցեղին պէտք եղած պարկեշտութիւնը գիտնայ՝ Էնքարիով ալ խիստ վայելուչ կերէալ : Էնքարին ու Ֆիստանը՝ քաղաքակրթութեան մասին պարապ բնութիւն Էն որոնց վրայ հակաճատիլը դատարկ ժամանակ անցընել է , հագար անգամ աւելի օգտակար է առաջարկել ազգին , որ ամեն գիւղերու մէջ աղջկանց կանոնաւոր դըպրոցներ բանալու աշխատի . Եւ կրնամ ըսել որ հիմակուան վիճակին մէջ իր գլխաւոր պէտքն ալ այս է . ուր ազգին աղջիկները բարի կրթութիւն մը առնելով՝ կարող ըլլան մայր եղած ժամանակնին բարի գաւկններ ընծայել ազգին :

Կը խնդրեմ Արարչէն , որ հայազգի տիկիններուն մինչէն այս կէտը հասնելուն ականատես ընէ մեր պարօն ծերունին որ այն ժամանակը ընէ իր հիմակուան առաջարկութիւնը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՅԱՍՏԱՐԴ ՄԸ

ԳԵՆԵՐ ՄԱՐԿԵԼՉՈՒՅԵՆ

1667

Ֆրանսերէնէն համառօտելով քարգմանված

1657[ն վերջերը պարզ կառք մը կայնեցաւ իրիկուան ժամը երկուքին ատենները , Փարիզն Հօթէյլ փողոցն մէջ , տան մը դըռնը առջև , ուր երկու ուրիշ կառքեր առաջուց կտպասէին : Շուտով մը կառքին վրայէն ծառայ

մը վար ցատկեց դուռը բանալու համար • բայց կառքին մէջէն մէկը թող չը տըվաւ • անուշ խոսով մը ըսելով : « կեցիր նայինք ա՛յս տունն է » : Այս խօսքը զրուցեւէն ետքը կտրքին պատուհանէն դուռն մը դուրս ելաւ • որ նոր այնքան աղէկ ծածկըված էր սեւ շղարջով մը որ անհարկն էր երեսը տեսնել • ու գէպի վերնայեղով տանք վրայ նշան մը փնտաւ ելու պէս ըրաւ • կերեւայ որ այս անծանօթ կիներ իր միտումը գտաւ • որովհետեւ իր ընկերոջը դառնալով « Ետէ քաւ ահա նկարագրերը » : Ասոր վրայ կառքին դուռը բացվեցաւ ու երկու կիները վար իջան • բայց դուռ ներս չը մտած նորէն աչքերնին գէպի նկարագրին վերուցին • որն որ վեց տոք լանք և երկու ոտք բարձրութիւն ունէր • մէջն աւայս խօսքերու գրված էին « Տիկին Աճաղէն դայեկ » ու երկրորդ գատիկոնին պատուհաններուն վրայ դրված էր •

Երկու կիները շուտով մը նեղ ճամբէ մը ներս մտան ու բուն միւս ծայրը նեղ ու պտոյտ սանդուղք մը կար • և ուր կէ հինգերորդ գատիկոնը կենդանի :

Բայց այս երկու անծանօթ կիները • որոնցմէ մէկը • միւսէն շատ պատուաւոր կերպարանք ունէր՝ չի կայնեցան • ինչպէս որ կը կարծըվի • նկարագրին համաձայնող գատիկոնին վրայ • այլ գատիկոն մը աւելի վեր ելան :

Սանդուղքին ծայրը դաճած մը կայնած էր • որուն այլոնք դակ հագուստը 16երրորդ դարուն Անետիկի ծաղրածուններուն հագուստին հետ շատ նմանութիւն ունէր • Այս երկու կիները վեր ելնելը տեսնելով՝ ձեռքի դաւաղանք դէպի տնայ երկնցուց • ու թող չը տըվաւ որ աւելի աւաջերթան • ու հարցուց թէ ի՞նչ կուզեն :

« Զոգիին խորհուրդ արիտի հարցունենք » պատասխանեց անուշ ծայնով կիներ :

« Կտէք ներս ու սպասեցէք » քսաւ Գաճաճը • զորոնք վարագոյրը վեր առնելով ու անոնք սենեակ մը խօթելով :

Երկու կիները : զաճաճին այս ըսածը ըրին : ու կես ժամու չափ առանց բան մը տեսներու ու լռելու ուղարկեցին : Ահա ջառքս յանկարծակի վարագուրով գոցված գոռու մը բացվելուցաւ ու ներսէն ձոյն մը զիւրեք կանչեց :

Երկու կիները քայլած դռնէն ներս մտան . այս մտած սենեակին բոլոր սեւով պատած էր . և մինակ վերէն կախված իրեք բեթնով կանդեղով լոյս կառնէր : սենեակին մէջ տեղը նստելու էր . Սիբիլան՝ որուն մեր անձամբ ձկները խորհուրդ պիտի հարցնէին . քսանը հինգ քսանը վեց տալու կին մ'էր . բոլորովն սեւ հագնված : մտղերը երկու քովէն վար ձգած . ձիւրը , ձեռքերն ու ոտքերը բաց : մէջքի կապած զօտին մեղեխիկ բարով մը միացած էր . ձեռքը դաւադան մը կար . նստած տեղը գետնէն քիչ մը բարձրակէկ էր չորս կողմն ալ բուրվաններու մէջ անուշ հոտեր կը բուրէր : Ինքը տեսքով բաւական գեղեցիկ էր մինակ աչքերը չորոնք դարձարանքի խորգախուծեամբ շատ մեծ կերեւային : ու ախուր ախուր կը փայլէին :

Երբոր երկու կիները ներս մտան ու դուռը ետեւնուն գոցվեցաւ . այս մարդարէ կինը , գլուխը երկու ձեռքին մէջ կըթնցուցած՝ իր մտած մունքներուն կըքաղէր : Ետեք ալ վախճանով որ զինքը կը շփոթէն . լուծեամբ սպասեցին որ իր ուղած ծամանակը պուլսը վեր վերցնէ : Տասը բոպէն ետքը գլուխը վեր վերցուց : ու իբրեւ թէ անոնց ներս մտնելը մինչև անատենը չէր իմացեր : Ի՞նչէն ան ըսաւ ,
 ,, արդեօք ես գերեզմանի՞ն մէջ հանգստութիւն պիտի գտնեմ :
 ,, Ներեցէք տիկին , ըսաւ անաւ ձոյնսլ կինը , կողքի
 ,, իմանալ . . . :

,, Լուէ . ըսաւ Սիբիլան բարձր ձայնսլ մը , քու ինչհար ,
 ,, ցընելեքդ ինծի պէտք չէ . հոգիին պէտք է որ մինակ
 ,, հարցնես . անանկ նախանձոտ հոգի մըն է , որ ինծի կար ,
 ,, զիլէ իր դադունիքնիւ քննելը , ու իմ արշափոս մինակ ա

„ նոր աղաչել ու նազանդել է բեղի պէսներուն համար ” :

Ես ըսելէն ետքը իր տեղէն վար իջաւ ու քովի սենեակը մտաւ . քիչմը ժամանակէն ետքը դուրս ելաւ բայց դէմքը մոխիր դարձած ու ինքն ալ անդիլի ծայրը հոգնած , մէկ ձեռքը կրակով լեցուն վառարան մը և միւս ձեռքը կարմիր թուղթ մը բռնած էր :

Են առենը վերէն կախված երեք բերնով կանդեղին լոյսը խաւարեցաւ , ու սենեակին մէջ բոլոր դռներված բաներն ալ այլ և այլ դոյներու փոխվեցան : Մեր երկու կիները ըսկսան այս այլանդակ երեւոյթէն սոսկալ , բայց ետ դառնալը աւանարին էր , ասոր համար պարտաւորեցան բանին լերջն սպասելու :

Սարգսրէ կինը վառարանը սենեակին մէջ դրաւ ու կարմիր թուղթը իրեն հետ խօսող կնկանը տրվաւ ըսելով ,
“ գրէ ինչ որ կ'ուզես հասկընալ ” :

Կինը թուղթը առաւ նստաւ սեղանին առջին ու պրեց հետեւեալը :

“ Երդեօք նորահաս եմ . գեղեցիկ եմ , աղջիկ եմ , կին ” կամորբեվարի եմ : Եհա անցածին համար : Երդեօք պիտի կարգըվիմ , կամ երկրորդ անգամ պիտի կարգըվիմ , երկար պիտի ապրիմ կամ նորահաս պիտի մեռնիմ : Եհա ապագային համար ” :

Ես գրելէն ետքը , թուղթը դէպի մարդարէ կնկանը երկնցուց , “ ի՞նչ պիտի ընեմ հիմա ասի ” ըսաւ :

“ Սաղնտակին վրայ պլորէ ” արտասխանեց մարդարէն , մոմէ դնտակ մը տալով , “ թուղթը ու դնտակը այս վառարանին մէջ , աչքիդ առջին մոխիր պիտի դառնան : Հողին ” արքէն գիտէ քու գաղտնիքդ , իրեք օրէն սխառասխանդ ” կ'առնես ” :

Ենծանօթ կինը մարդարէին զրուցածը ըրաւ , ոն ուղնտակը ձեռքէն առաւ ու գնաց կրակին մէջ ձգեց :

« Ըմեն ըան կարգով կատարվեցաւ, ըստ մարգարէ կինը :
Պաճաճը ներս կանչեց ու հրամայեց որ կիները իրենց կառ-
քը նստեցնէ :

Ընծանօթ կինը քսակ մը ձգեց սեղանին վրայ, ու ընկե-
րոջը հետ Պաճաճին ետեւէն գնաց, որ զերենք տարաւ կառ-
քը նստեցուց :

Երեք օրէն ետքը ինչպէս որ իրեն խօսք տրվեր էր,
գեղեցիկ անծանօթ կինը առտուն անկողինէն ելած ժամանա-
կը գեղեցիկ անծանօթ կինը քսակ մը ձգեց սեղանին վրայ, ու ընկե-
րոջը հետ Պաճաճին ետեւէն գնաց, որ զերենք տարաւ կառ-
քը նստեցուց :

« Կորահաս ես, գեղեցիկ ես, որբեւարի ես, ահա ան-
» ցածին համար : Կորէն պիտի կարգը վիս, նորահաս պիտի
» մեռնիս . ու այս մահ ալ բռնահարութեամբ պիտի ըլլայ .
» ահա ապագային համար » :

Հարցմունքը ինչ տեսակ թուղթի վրայ գրված էր նէ
պատասխանն ալ նոյն տեսակ թուղթի վրայ էր :

Մարբիղուհիին երեսի գոյնը նետեց ու զարհուրանքի
մէջ մնաց : Ընցածին համար ըրած հարցմունքին պատաս-
խանը, այնքան ճիշտ էր որ կը վախցըվէր թէ ապագային
վրայ ելած գուշակութիւնն ալ անոր պէս շիտակ ըլլայ :

Ըստ անծանօթ կինը որ քիչ մը առաջ մարգարէ կնկանը
տունը տեսանք, այն գեղեցիկ Մարիամ տը Ռօզան էր, որ
չը կարգը վաճճ օրիորդ Շաթապլանի կրտսեր Խրտաններէ
երրորդ տարիքին մէջ, այսինքն 1649ին Քասթիլան մար-
քիզին հետ կարգը վէր էր, որ ազնուականութեան մեծ պա-
տիւ ունէր :

Քասթիլանի մարգիղը որ թագաւորին փոքրիկ նաւերուն
հրամանատարն էր, կնկանը գեղեցկութիւնը իրեն պատիւ
մը սեպելով անիկայ արքունիներուն ներկայացուցեր էր :

Ընտրովիկոս 14դ, որ ան ատենը հազիւ 20 տարու կար,
Քասթիլանի մարգիղին գեղեցկութեանը զարնըվեր էր, ու
ան ատենին անուանի գեղեցիկները յուսահատութեան մէջ
ձգելով, մէկ գիշերուան մէջ երկու անգամ պար խաղացեր
էր հետը : Վերջապէս Շուէտի համբաւաւոր Քրիստինէն

որ ան աստեանը ՚ի Փրահասա կը գտնուվէր, ըսեալ էր Վասթիլ-
լանի կնկանը համար, թէ ըստ իր պտըտած Թագաւորու-
թիւններուն մէջ, « գեղեցիկ Ռօօվանասալին », նման մէկը
չէր փոխեր :

Այս գովեստը այնքան զրուցվեցաւ որ անկէ ետքը ամենն
ալ, Վասթիլլանի մարգիզուհիին « գեղեցիկ Ռօօվանասալ »,
անունը կուտային :

Ուտովիկոս 14-ը ին ըրած պատիւը ու Վրիստինէին
գովեստը, բաւական եղան Վասթիլլանի մարգիզուհիին սիր-
տը նորասիրութիւն ձգելու, և Մինիաու որ աքնուակա-
նութեան պատիւ տունելով Թագաւորին պատկերհանն էր
եղեր՝ հրաման խնդրեց իր պատկերը քաշելու, ու ասանկով
մարգիզուհիին համբաւը կրկնապատկեց: Այս պատկերը զեռ-
կեցած է ու ճիշտ իր տէրը կը ներկայացնէ. բայց մեր
ընթերցողներուն աչքէն հեռու ըլլալուն համար կը պարտա-
ւորիմք նկարագրել: Այս նկարագրութիւնն ալ, 1667ին
զրկած զրէ մը կառնենք:

Երեսին գոյնը խիստ ճերմակ էր, ու փափուկ կարմրու-
թիւն մը ունէր. համեմատ ճակտին երկու կողմէն ձգված
սև մազերը երեսին պայծառութիւնը ևս առաւել երեսուն
կը հանէին: Իր մեծ աչքերը մազերուն պէս սև էին. ու ան-
հնարին քան էր երկար ատեն դիտելը: Քերնին պղտիկու-
թեանը, ձեւին, և ակռաներուն գեղեցկութեանը նմանը չը
կար. որչափ իր գեղեցկութիւնը զինքը սիրել կուտար նէ՝
այնքան ալ քիթին ձեւը և համեմատութիւնը, իր գեղեց-
կութեանը աղնուականութիւն կեղծութեանին: Երեսին կլը-
րութիւնը իր առողջութեանը և մատղաշութեանը պատ-
կերն էր:

Այս նկարագրութիւնը լրացունելու համար ըսենք թէ,
իր նայուածքը պոկունքներուն և դէմուն շարժումները վա-
յելութեամբ լրցուն էին. վերջապէս թեւերը, ոտքերը
ձեռքերը և քալուածքը ընաւ պակսութիւն մը չունէին:

Յայտնի բան է որ այս գեղեցկութեամբ կին մը աշխարհ-
քիս ամենէն բարեկիրթ արքունիներուն մէջ, իր նախան-
ձորդներուն ամբաստանութիւններէն զուրկ չի պիտի մնար:

Բայց ամբաստանութիւնները միշտ իրեն անփնտա եղան , որովհետեւ Մարգիղուհին երկանը ճամբորդութեան ժամանակն անգամ իր բարի վարմունքը ձեռքէ չի ձգեց :

Երբոր Մարգիղուհին այսպէս երջանիկ կեանք կը վարէր , մէկմտ լսեց որ Թագաւորին փոքր նաւերը Սիկիլիայի ծովուն մէջ ընկըզմելով Քասթիլանի մարզիղը , հոն մեռեր էր :

Մարգիղուհին այս պարագային մէջ իր վարմունքը չի փոխեց , ու մեծ ցաւ ցըցուց այս կորուստին վրայ :

Հաղիւ 7 տարուան մէջ տարի մը մէկտեղ ապրեր էին , բայց և այնպէս այս լուրը առածին պէս իր կետուրով , Լմբիւս տիկինին տունը քաշվեցաւ և բոլորովին մարդու հետ տեսութիւն ընելը դադրեցուց : Երկանը մեռնելէն վեց ամիս ետքը Ժօանիս տը Լ* իր մեծ հօրմէն նամակներ առաւ , որոնք զինքը կը հրաւիրէին գալ իր սուգը Լվինիօն լմնցունել :

Հաթայանի Օրիօրդը գտեթէ տղայութենէն որը մնալով , այս բարի ծէրը զինքը մեծցուցեր էր . ասոր համար այս հրաւերին՝ դէմ չը կրցաւ կենալ ու ճամբորդութեան համար պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսաւ :

Ե՛հա այս ատեններն էր որ , Վօղէն դեռ նորահաս , իր անունը բերնէ բերան զրուցել կուտար : Քասթիլանի մարքիղուհին բարեկամներէն քանի մը հօգի , զացեր էին իւրենց ապագան կամ անցեալը բնեկու , ու ըրած մարդարէութիւններէն մէկ քանին , զրեթէ վարպետութեամբ կատարվելով՝ Մարգիղուհին չը կրցաւ իր հետաքրքրութիւնը զօպել ու Լվինիօն չը գացած քանի մը օր առաջ սլառմած այցելութիւննիս գնաց ըրաւ :

Ընթերցողը դեռ գիտէ թէ իր հարցմունքին ի՞նչ պատասխան առաւ :

Մարգիղուհին նախապաշարեալ կին մը չէր . բայց այս սոսկալի մարդարէութիւնը մտքին մէջ տպաւորեցաւ :

Եյս տպաւորութիւնը որչափ մեծ էր ալնէ՛ , իր ծնած երկիրը տեսնելու փափաքը , և մեծ հօրը վրայ ունեցած սէրը սրտին մէջէն բնաջինջ ընելու չափ չէր , ուստի իր

ճամբորդութիւնը գործքի դրաւ, ու քիչ մը ժամանակէն առջիպէս համբաւ ստացաւ. բայց այս՝ համբաւը իրեն աւելի ձանձրութիւն էր քան թէ երջանկութիւն, անոր համար իր մեծ հօրմէն հրաման խնդրեց որ մնացած երեք ամսուան սուգը երթայ վանքի մը մէջ լըմնցընէ:

Եհա այս վանքին մէջն էր, որ առաջին անգամ լսեց թէ՝ Եվնիօնի մէջ մարդ մը կար, որուն վայելուչ տեսքին համբաւը, իր գեղեցկութեան համբաւէն վար չէր մնար: Եյս մարդը որ Հնիտ կըսվէր, Կանժի Մարգիդ, Լանտօքի Պաճօն և Սուրբ Ընտրէի հրամանատար էր:

Մարքիզուհին այնքան այս մարդուն անունը լսեց, և այնքան իրեն կրկնեցին թէ բնութիւնը գիրենք մէկ մէկու համար ստեղծած է՝ որ վերջապէս անիկայ տեսնել ուզեց:

Յայտնի բան է որ Հնիտն ալ իր կողմէն, Մարքիզուհիին գեղեցկութեան համբաւը լսելով, զանիկայ տեսնելու մեծ փափաք ունէր: Ու ասոր ապացոյց Պ. տը Կոշեուէն հրաման առնելով, օրին մէկը վանքին խօսակցութեան տեղը եկաւ, ու Մարգիզուհին տեսնել ուզեց:

Եսի՝ թէպէտ Հնիտը բնաւ չէր տեսեր, բայց շուտով ճանչցաւ. ինչու որ ասանկ վայելուչ տեսքով երիտասարդ մը մինչև ան ատենը տեսած չըլլալով, խեղճով գտաւ որ Կանժի մարգիդը ըլլալը էր:

Եսանկ պարագայի մը մէջ ինչ որ պիտի ըլլար նէ, նոյնը եղաւ այս տեսութեան մէջն ալ. այսինքն՝ Քասթըլանի Մարգիզուհին, և Կանժի մարգիդը, չի կրցան զատվիլ առանց մէկըմէկ սիրելու: Երկուքն ալ երիտասարդ էին, Մարգիդը ազնուականութեան պատիւ ունէր, Մարգիզուհին ալ հարուստ էր. ամեն բան յարմար էին, ուրիմն այս միութեան հոմար: Ուստի Մարգիզուհին սուգէն ելածին պէս, հարսնիքը եղաւ 1658ին սկիզբները: Մարգիդը 20 տարու էր. Մարգիզուհին ալ 22:

Այլ շարունակութիւն:

Խ. Յ. Կ.

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՔ

ԱՆԴՂԻԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՅ

ՎՐԱՅ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհագրութիւն . — Հինտուստան . — Տէքան . — Եղանակք եւ Կլիմա . — Բազմամարդութիւն . — Սովորութիւնք , Քաղաքակրթութիւն եւ Ճարտարութիւն . — Քաղաքք . — Յեղք եւ Կրօնք . — Հնդկաստան Անգղիացւոց գրասէին առաջ :

Եւս ատեններս Եշխարհի անդիլի ծայրը երեւան ելած պատահարները , այն ահագին պատերազմները եւ արիւն հեղուծիւնները որ Եւրոպայի ամեն տէրութեանց անհանգստութիւն , եւ պարզ ժողովրդոց վերջին աստիճան հետաքրքրութիւն կը պատճառեն , որ Եւրոպայի մէկ մեծ աղբը ահուդողի մէջ ձգած են , եւ որոնց վախճանը այն լուսաւորեալ եւ զօրաւոր Ենգղիական տէրութեան բաղդը պիտի ուրոշէ , ամեն մարդաւ հասարակ պատերազմող երկու աղջաց մէջէն 'ի վաղուց մեղի քիչ ծանօթ եղած աղգին այսինքն Հընդկաց վրայօք տեղեկութիւն կը խնդրէ : Եւս պատճառաւ ամեն տշխատասէր լրագրողները եւ խմբագիրները որոնք իրենց ընթերցողաց փափաքը կը հասկընան , Հընդկաց վրայ երկար յօդուածներ եւ բանասիրականներ կը գրեն : Եսոնց մէջէն ընտրելագոյն մը առնելով մենք ալ կը թարգմանենք ու կը հրատարակենք յոսարով թէ մեր Երգոյ ընթերցողաց հաճելի ծառայութիւն մը բրած ըլլալու բաղդը կունենանք :

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երեւելեան Հնդիկ ըսելով ընդ հանուր կերպով մը կը մացվի Հիւսիսայտ լեռանց մեծ գօտիին հարաւային կողմն եղած Եւրոյ բոլոր վայրերը :

Եյս աշխարհը որ կըյնի հիւսիսային լայնութեան 6 և 36 աստիճաններուն և արեւելեան երկայնութեան 64 և 90 աստիճանաց մէջ, եռանկիւն մը կը ձեւացնէ գրեթէ հաւասարակողմն, որուն խորիւսը կըլայ Հիւսիսայտ լեռները և գաղաթը Քոմօրէն հրտանդանը : Եյս եռանկիւնին խորիւսը գրեթէ 500 մղոն երկայնութիւն ունի և իր երկու կողմերը միջին հաշւով 600 ական մղոն : Իր մակերեւոյթն է գրեթէ 150 հազար քառակուսի մղոն . ըսել է որ այս աշխարհը գրեթէ Փռանսայէն հօթնասպտիկ մեծութիւն ունի : Իր բազմամարդութիւնն է 160 միլիօն բնիկ, Հնդիկ և մահմետական, գրեթէ ամենքն ալ Ենդդիական ընկերութեան հպատակ :

Եյս մեծ աշխարհը բաղկացած է Հինտուստանէն ու Տէքանէն :

ՀԻՆՏՈՒՍՏԱՆ

Հինտուստանը, որ ատենօք Սինդն Սինդիօն կայսրութիւնն էր, կը պարունակէ Գանգէս գետին երկայնութիւնը և Ինդոս կամ Աինտ գետին երկայնութեան ձախ կողմը : Բարձր գաշտերով լըցուն կարի բարեբեր երկիր մըն է, հարիւր միլիօն բնակիչ ունի Սահմետական և Հընդիկ . Երեւմուտքէն սահման ունի Եֆղանիսթանը, հիւսիսէն Հիւսիսայտ լեռները, Երեւելքէն Պիրմաններուն կայսրութիւնը, և հարաւէն Վինտիա լեռները, որ Տէքանէն կը զատեն :

Գլխաւոր նահանգներն են Պէնկալ, Ուտ, Նէքօլ, Տէլի, Բէնիալ, Սիխաց տէրութիւնը, Ռաճքուտ նահա Սինտ : Գլխաւոր քաղաքներն են Կալիաթա, ուր կը նստի Ենդդիական ընկերութեան կառավարիչը . Շանտկրնակոր՝ Փրանսական վաճառականութեան գործակալաց տեղին . Պէ-

նարէս , Հընդկաց Հռովմը . Մերդաքուը , Պէնկալի նախագահութեան մեծ վաճառանոցներէն մէկը . Ելլահապատ որ Գանդէս և Եռմնա դետերուն իրար խառնելով տեղը շինված շէրդ մըն է . Եռքնով , Ուտի Թաղաւորութեան մայրաքաղաքը . Եկու և Տէլի , Մեծն—Մոնկօլի կոյսութեան նախնի մայրաքաղաքները . Լահու և Բաշմեր , Սիխաց տէրութեան մէջ . Եռմիր , Ռաճքուտնայի անապատին մէջ . և Հիտրիւպատ , Սինտի մայրաքաղաքը , զոր շրջութեան չէ Հայտէրապատի հետ , որ Նիզամի մայրաքաղաքն է :

Եյս աշխարհին նաւարկելի մեծ ճամբայները են Ինդոս կամ Սինտ , որ իր Երեւմտեան սահմանադրուիւր կը կազմէ . և Գանդէս , որուն անհուն երկայնութիւնը գրեթէ այս աշխարհին մէկ ծայրէն միւսը կը հասնի : Կառքով երթալու ընդարձակ ճամբաներն են . քաղապտակ մեծ ճամբայ մը (1836ին սկսված) որ Կալիաթայէն սկսելով , կերթայ մինչև Լահու , Պըռտուանէն , Պէնայէտէն , Ելլահապատէն , Եռքնովէն , Բառնքօրէն , Եկուայէն և Տէլիէն անցնելով . այս ճամբէն շատ մեծ ճիւղեր ալ կը բաժնըվի դէպ 'ի հարաւ՝ Տէքանի վրայ :

ՏԵՔԱՆ

Տէքան , Հնդկաստանը կաղմող եւանկիւնին հարաւային մասը , հիւսիսէն սահման ունի Վինդիա լեռները . Երեւելքէն՝ Քուսմանտի ծովեղերքը . Երեւմուտքէն՝ Մալաբարի ծովեղերքը . և հարաւէն Քոմորէնի հրաւանդանը , որ այս երկու ծովեղերքները կտրելով եւանկիւնին գաղաթը կը շինէ : Եյս աշխարհը որ կը պարունակէ Միւսօրի Սուլթանին , Նիզամի և Մահաթներուն հին տէրութիւնները , ստրահարթ երկիր մըն է՝ չորս կողմն իրեք լեռանց զօտիներով շրջապատած , և ունի 50 միլիօն բնակիչ . Հընդիկ , Մահմետական և Մահաթ : Վինդիա լեռանց զօտին որ զՏէքան Հիւստաստանէն կը զատէ , որ 7 կամ 800 միլիւր բարձրութիւն հաղիւ ունի՝ կէս վայրկեանի ժողովուրդներու

բնակութիւնն է ; որոնք Մահրաթներուն] մեծ ցեղէն շատ մօտ են :

Արեւմտեան Կօթ լեռանց գօտին , որ Մալապար ծովեղերքին երկայնութեանը տարածված են՝ մշտնջենաւոր ձիւնով ծածկըված է . շատ մը ջուրեր կեննանկէ , որ Տէքանի բարձր լեռնագագաթը ուղղէն ետեւ կերթան , Արեւելեան Կօթ լեռանց մէջէն , Քօռօմանտէլի ծովեղերքին վրայ Պէնկալի ծոցը կը թափին : Տէքանի սարահարթին գլխաւոր տեղերն են , Միւսօրի թագաւորութիւնը և Նիղամի հին վիճակները . Հիտէրապատ և Պէրար : Տէքանի գլխաւոր քաղաքներն են Հիտէրապատ՝ Նիղամի տէրութեան հին արքայանիստ քաղաքը և Սէրինկաբաթամ՝ Միւսօրի մայրաքաղաքը , որ հռչակաւոր եղած է այն մեծ պաշարմամբ , զոր գրաւ 1799ին (Թիբու - Սէյա , Ֆրանսացոց դաշնակիցը՝ Անգղիացոց դէմ՝ Նիղամի բանակին օգնութեամբ :

Քօռօմանտէլի ծովեղերքին վրայի գլխաւոր նաւահանգիստներն են . Մասինիբաթամ , Բօնտիշէրի և Քարիբալ Ֆրանսական վաճառականութեան գործակալաց տեղիքը . և Մադրաս՝ ուր կը նստի Անգղիական ընկերութեան նախագահ մը : Իսկ Մալապարի ծովեղերքին գլխաւոր նաւահանգիստներն են՝ Տիօն Տէման և Կօա , Բօրթուկալի վաճառակ սնութեան գործակալաց տեղիքը . Սիւրաթ , Մահէ և Գալեթիւթ Ֆրանսական վաճառականութեան գործակալաց տեղիքը և Պօմպայ ուր Անգղիական ընկերութեան ուրիշ մէկ նախագահը կը նստի :

Յայտնի կը տեսնուի թէ Բրիտանական պետութիւնը Հնդկաստանի վրայ Եւրոպացի ուրիշ տէրութիւններէն խիստ շատ աւելի իշխանութիւն ունեցած է նէ ալ , դարձեալ Մալապարի և Քօռօմանտէլի ծովեղերքները այսինքն Տէքանի նաւահանգիստները գրեթէ Եւրոպայի ամեն աղբերն ալ յաճախ երթեւեկութիւն ըրած են . և Ֆրանսացիներն ու Բօրթուկէզները ամեն ատեն հոն իրենց առուտուրին տեղերը պահած են :

ԵՂԱՆԱԿԻ ԵՒ ԿԼԻՄԱՅ

Տէքանի սարահարթին վրայ և Գանդէսի արեւելեան կողմի երկիրներուն մէջ, Եղանակները ու Կլիմաները նը շանաւոր կերպով մը որոշուած են՝ Սուսոն լաված չնդկաստանի այն հռչակաւոր հովերովը, որ էն քիչը վեց ամիս կը տեւեն : Հարաւային արեւմուտքի Սուսոնները իրենց հետ մառախուղներ, փոթորիկներ և արեւադարձի անձրեւներ կը բերեն, Տէքանի արեւմտեան ծովեզերքին վրայ, ուրտեղ Սուսոններուն ծովէն բերած ամպերը Կօթ լեռանց վրայ կայնելով՝ հոն բարեխառնութեան իրարմէ բաժնրվելու ղիծը կը կազմեն, ինչպէս նաև ջուրերուն ալ : Մինչդեռ այս ամպերը Սալապատի ծովեզերքին վրայ կը կայնին՝ ուր անձրեւներու եղանակն ալ մայիսէն մինչև սեպտեմբեր կը տեւէ՝ անդիի կողմը, Բօրօմանտեղի ծովեզերքը չոր և զեղեցիկ եղանակ մը կը լայ : Եյս ամպերու կոյտը շատ ծանր կերպով առաջ կերթայ ու կանցնի արեւմտեան Կօթ լեռանց անդիի կողմը . ան ատենը կ'ըսկրսի Տէքանի լեռնադաշտին համար անձրեւներու եղանակը : Վերջապէս երբոր հարաւային արեւմտեան Սուսոնը իր վերջին կը հասնի՝ կատաղի մրրիկներուն հետեւէն՝ որ միշտ այս Սուսոնին հիւսիւսային արեւելեան Սուսոնի փոխված ատենը, մէկտեղ կը պատահի՝ ան ատենը ամպերը ծովին վրայէն կը փախչին կանցնին, դէպ 'ի Տէքանի արեւելեան ծովեզերքը . և կոկսի Բօրօմանտեղի ծովեզերքին անձրեւներու եղանակը որ կը տեւէ հոկտեմբերէն մինչև յունվար, մինչդեռ Սալապատի ծովեզերքն ալ չոր ու զեղեցիկ եղանակ մը կունենայ և լեռնադաշտն ալ, որ անձրեւներու կանոնաւոր եղանակ մը չունի, կը զովանայ քանի մը թեթև անձրեւներով :

Գանդէսին ասդիի կողմն ալ բոլոր չնդկաց մէջ, եղանակաց փոփոխութեան համար մի և նոյն օրերեւոյթները կը տեսնըլին : Կայ նաև խիստ յայտնի տարբերութիւն մը հովիտներուն մէջ և բարձր լեռնադաշտներուն վրայ՝ կենդանեաց և տնկոյ կենացը վրայօր : Աթէ Հիմալայա լեռանց

արեւելեան կողմէն վար իջնելի՝ Ալեքանդրեանց շրջակայից մէջ եղած օղին նման ցուրտ և յառակ օղէ մը, յանկարծ Քանդէսի ընթացքին արեւադարձի ջերմութեանց և խոնաւ մթնոլորտին մէջ կը մտնելի։ որ բարեբեր և բազմամետաւ երկիր մըն է։ Հնդկաց մէջ ծառեր կան որ մինչև 33 մետր բարձրութիւն ունին։ խիստ բարձրացած՝ ճարխոտեր, (էյրէլթիօղու) որոնց բունը, պամպուկ բուներուն պէս՝ մէջը պարապ ծառերու կը նմանին։ Հատ հարուստ ու տեսակ տեսակ ծառերու անտառներ, Եփենոսի թէյը ըսված՝ փայտի և շատ տեսակ արմաւենիներու և ուրիշ տեսակ ծառերէ բաղկացած, որոնց մէկ քանին ալ իբրեւ սննդարար բոյս՝ ուտվելու կը դործածվին։ Բայ անտառներուն մէջ կան, յովազներ, վազրէր, առիւծներ, փիղեր և ուրիշ անհամար վայրենի կենդանիներ։ Եւրոպայի և արեւադարձներու ցուրենի արմաղը, շատ աղէկ յառաջ կուգան Քանդէսի երկայնութեան երկու կողմը, և մանաւանդ Տէքանի դաշտերուն մէջ։

ԲԱԶՄԱՄԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Կրնայ ըսվել թէ Հնդկաստան Ասիոյ էն բաղմամարդ աշխարհներէն մէկն է։ Իւր բնակիչները, ինչպէս սկիզբէն ալ ըսինք, 160 միլիոնէն պակաս չէ, որոնց մեծ մասը հնդկներն են՝ Անդղիացւոյ իշխանութեան տակ։

Հնդիկը վայելուչ կազմուածք մը ունի և զօրաւոր ըլլալէն աւելի գեղեցիկ է։ Դէմքը ձուռձիւ, քիթը վայելուչ կերպով կըլլը։ շրթունքները լըցուն են այլ ոչ թանձր։ աչքը մթազին և աւելի նուաղեալ քան թէ պայծառ։ յոնքը կառուարեալ և վայելուչ աղեղնաձիւ։ մազերը նուրբ և փայլուն են։ Չեւքերն ու ոտքերը այնքան փափուկ և փոքրիկ են, որ իրենց թուրին բռնելու տեղը շատ սղփիկ կուգայ Եւրոպացի զօրականի մը ձեւքին։ Ծունկերը գէշ ձև մը ունին և պոնցն ալ նուրբ ու երկայն։ Հասակը միջակէն բիշ մը աւելի և իր մարմինը որ մուր գեղնադոյն է, չափազանց կը փայլի։ Բարձր աստիճանի մարդոց գոյնը ստորին կարգի

մարդոց գոյնէն աւելի բայ է : Բարեխները որ միշտ արեւին
դէմն են , Արաքացւոյ չափ սև են : Կիները , չափազանց
քնքուշ և խիստ աղէկ կազմուածքով չափազանց գեղեցիկ
կոկորդ մը ունին . բարձր ցեղերուն կանանց մարմնոյն գոյ-
նը Աւրոպայի կանանց գոյնին չափ ճերմակ է : Հնդիկը կա-
րի սակաւապետ է , հիւրասէր , խորամանկ ըլլալու չափ
խոհեմ , և էն ծածուկ եղած նոյն իսկ Աւրոպացւոյ ալ խոր-
հուրդները հասկընալու տաղանդ ունի : Թէպէտ ճարտար
է , բայց շատ աշխատութիւն պահանջող գործերէն չախոր-
ժէր . վերջին աստիճան ազահ է . իր գլխաւորներուն ծա-
ւայ , իր ստորիններուն դէմ ամբարտաւան . յաճախ ստա-
խոս , վատ և կոնացի : Արեւելի Հնդիկները Մահմետակա-
նաց հազուստին մօտ հազուստ մը ունին : Բայց միւս աստի-
ճաններէ եղողները , և յատկապէս Կիները , մինչև հիմայի-
րենց համար յատուկ զգեստի ձև մը ունին , որ Կլիմային ալ
յարմար կուգայ . այսինքն շատ մը ասուիի (չուհա) կտորներ
են . որոնցմով կը պարտկեն ինքզինքնին , առանց զանոնք ի-
րար կարելու , և առանց մէկ յասուկ ձև մը տալու անոնց :
Միշտ գլուխնին բաց ու ոտքնին բոպիկ է . միայն հարուստ-
ները կոշիկ կը հանգին ոսկիէ ու արծաթէ ասղնեգործա ծ :
Աղքատները միայն մէկ կտոր ասուի ունին մէջքերնին պլտծ :
Մեղրիացւոյ իշխանսւթեան տակ եղած տեղերուն բնիկնե-
րէն ոմանք , Աւրոպացւոյ նմանել փափաքելով , անոնց պէս
հագվիլ կուզեն նէ ալ , այս հազուստով իրենց ցեղին ունե-
ցած յարդութիւննին կորսնցընելու վախով չեն համարձա-
կիր :

Կը շարունակէ :

ԻՔԿ ԱՐԱՐՈՒՆԾՈՎ

U 27 v 2

Այս օրհասարանը Պատրիարքական Կաթողիկոսական Եկեղեցու համար է:
Մեկ օրհասարան՝, Եկեղեցու Բարձրագույն Կոնգրեսին համար է:
Այս օրհասարանը՝ 1906 թվականին համար է, Կաթողիկոսական Եկեղեցու
համար է և իր Կաթողիկոսական Եկեղեցու, Եկեղեցու, Կաթողիկոսական Եկեղեցու:

ԼԷՕՐՈԼ ԵՏՔԸ ԺՕՆԱԴԱՍ

Իր «Լեւոնիկ» ելեւելակերպը պարզիւր ղեկայ իւր իշնէ: Ժօնադանս:

Ներքին . կուգամ կոր , պարոն , կուգամ կոր :

Պարկերը դեռեւէ, այս պատկերը դառն յիշատակներ միտ,

քրս կը ձգէ . սակայն չեմ կրնար ալ դատվիլ ու
ընչ ճար չի կայ . հետ տանելու է . որ Զամբորդութեանս
մէջ ինծի ընկեր ըլլայ . պարկերէ երգուիլ եւ Դէ . Ժօնադատ
Ժօնադատ :

Ժօնադատ :

Վալէլէ : Եկայ , պարոն , եկայ :

Վալէլէ :

Տանն անգամ եղաւ որ կը կանչեմ քեզ :

Ժօնադատ :

Պատասխան տրվի . պարոն :

Վալէլէ :

Պատասխան տրվի , բայց չէիր դար :

Ժօնադատ :

Ճամբորդներ եկեր , ելն վարը , ու իջեւանի ծառանե-
րուն հետ , ծրարներ կրելով կղբօնայուի :

Վալէլէ :

Ինչու առանց իմ հրամանիս կղբօնուս կոր : Երբ վերը
այնքան գործք ունիս , երբ ճամբայ ելնելու վրայ եմ :

Ժօնադատ :

Ինչ , պիտի երթաք , որոշեցի՞ք : Բայց ինծի ըսէր եիք
Թէ աս իրիկուն կամ վաղն առաւուր :

Վալէլէ :

Միտքս փոխեցի : Եմնագեղեցիկ օդ մը կայ ոտքով
ճամբորդութիւն ընելու համար . քուրձը կռնակս արուես-
տաւորի մը պէս ճամբայ պիտի ելնեմ : Որքան , գը
ժողովներ , որքան դեղերու պատկերներ պիտի բերեմ ետ
դառնալով ժամանակս . մէկ մարդ մը իր արհեստը գործելու
չէ՞ մի Վերաբերուս եւ քուրձս պատրաստեցի՞ր :

Ժօնադատ :

Եյո պարոն , գրեթէ պատրաստ են :

Վալէլէ :

Դնայ բեր : Ժօնադատ սենեակը եւ Դէ . Թէ որ Պատ բաղա-
քը եկայ նէ ջուրը մտնելու համար չէ , այլ աշխատելու հա-
մար , եւ ութ օր կըլլայ որ հոս եմ պարտաւ տեղը ստղիս ան-

դին կը պտըտիմ ստակս կը փճացընեմ մեռնելու
չափ ձանձրութեան մէջ եմ, աւելի աղէկ էր (Նարիշ կենալ :
Ժօնադաս :

Սէրբիւն և Կոնստանտին Ներսիսեան Մհա զործիք
ներդ պարոն :

Լեօն :

Սնեհակս և հաղուստներս աղէկ նայէ :

Ժօնադաս :

Ենհող եղէք , պարոն , շատ պիտի կենա՞ք :

Լեօն :

Կարելի է . որովհետեւ միտքս քաղքին բոլորտիքը աղէկ
մ'աչքէ անցընելէ . տասնըհինգ օր կամերեք շաբաթկըքէ :

Ժօնադաս :

Եյդբա՞ն :

Լեօն :

Ենկէ առաջ զիս մ'սպասէր :

Ժօնադաս :

Օչիս հետ առնելու էիք , պարոն , զիս հետ առէք :

Լեօն :

Ոչ Ժօնադաս , շատ տրտմութիւն ունիմ , գլուխս իմս չէ :

Ժօնադաս :

Օհն չունի պարոն , ես ձեր տրտմութեանը չեմ նայիր :

Լեօն :

Ենկարելի է , մինակ պէտք է որ ըլլամ :

Ժօնադաս :

Իմ հետ ըլլալ ձանձրութիւն է , ուրեմն պարոնին :

Լեօն :

Եմնեւին , ընդ հակառակը գիտեմ որ զիս կը սիրես ու
քու բնութենէդ ախորժեք եմ , չուզելով պիտի զատվիմ քենէ :

Ժօնադաս :

Ես ալ անանկ եմ պարոն , չի պիտի կրնամ զատվիլ ձեռնէ :

Լեօն :

Եսլիս Ժօնադաս , ապրիս :

Ժօնադաս :

Իս հետ տանիս նէ՛ս պարոն , ճամբան մանր մունր՝ խնդալու բաներ կը պատմեմ :

Էֆֆօլ :

Ինչպէս կուզես որ խնդամ , երբ սէրը բոլոր դճայու թիւններս զպեր է :

Ժօնադաս .

Վայ սէրը պարոնը սիրահարած է :

Էֆֆօլ :

Այո Ժօնադաս , կին մը որ կը սիրէի , կը պաշտէի :

Ժօնադաս :

Այս վերջին օրերս պա՛րօն :

Էֆֆօլ :

Ոչ , վեց ամիս կայ . դուն դեռ քովս մտած չէիր , մէկ մատղաշ որբեւորի մը որուն հետ պիտի կարգըվէի օհ ինչպէս կը սիրէի զինքը տուր վերադարձուս :

Ժօնադաս :

Այո պարոն , վերադառնալու կոչայ :

Էֆֆօլ :

Երբ յանկարծ , հրեւակայութիւն մը ըսեմ , կասկած մը ըսեմ , վերջապէս չիյտեմ ինչ պատճառաւ մը զիս իր աչքէն ձգեց . չը կրցի մինչեւ այսօր այս հեռաւորութեան ինչ ըլլալը հասկընալ :

Ժօնադաս :

Պարոն , ահա քուրձդ :

Էֆֆօլ :

Ահ Ժօնադաս պիտի մեռնեմ :

Ժօնադաս :

Մէջը ուտելիք դրած եմ :

Էֆֆօլ :

Ասանց մօրէի բնեւ . դուն չես կրնար հասկընալ ինչ չարճալանքներու մէջ եմ :

Ժօնադաս :

Կը հասկընամ , պարոն կը հասկընամ :

լեօթօլ :

Վա՛յ , դո՛ւն ալ սիրահարեալ ես :

Ժօնադաս :

Սիրահարեալ . . . յինծի պէս ծառայ մը . . ոչ , ոչ ,
մէկ բարեկամուհի մը ունիմ , ահա բոլորը , մէկ պզտի աղւ-
խին մը որուն հետ մէկտեղ կը բանէինք . . . բայց ետքը
իմացան ու մեզ ճամբեցին :

լեօթօլ :

Ի՞նչը իմացան :

Ժօնախոս :

Ի՞նչը իմացան . . . իմացան որ բարեկամուհիս էր :
Նաղընը մարդիկ . . . — հարկ եղաւ մէկզմէկէ զատվիլ
ու ձեր քովը մտայ . բայց չը գիտեմ թէ ան ալ տեղ մը գը-
տած է մի : Ըմեն մարդ իր մտմտութիւնը , այո՛ւ պարոն , ամեն
մարդ իր զբաղմունքը :

լեօթօլ :

Եսօր չէ նէ՛ օր մը պիտի դռնաս : Սակայն ես . . . մնաս
բարով , Ժօնադաս , կերթամ կոր . . ան չէ ամա ստակ ունի՞ս :

Ժօնադաս :

Եյո՛ւ պարոն , մէկ ու կէս ֆրանք

լեօթօլ :

Միայն այնքա՛ն . ամաականդ չը տրվի՞ :

Ժօնադաս :

Սոռցած ըլլալու էք :

լեօթօլ :

Յանցրալի բա՛ն : Ունեցածս հազիւ ճամբորդութեանս
ծախքին կը բաւէ :

Ժօնադաս :

Չանձրալի բան . բայց ինծի համար եղութեան մէջ մի
մոնէք , ուրիշ անգամ մը կը վճարէք :

լեօթօլ :

Բայց հիմայ սաղարեմ վարը որ ուզածդ պակաս չընեն .
մնաս բարով Ժօնաթաս :

Լեօթօլ դառն կեւիէ :

Կըշարունակվի :

Տպագր. Ռ. Քիւրքճեան .
Կ. Պոլիս , Ֆինանսներար :

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Յ. Գ. ՍԸՎԱՃԵՄՆ

THE HISTORY OF THE

REIGN OF
HIS MAJESTY
GEORGE THE SECOND
BY
SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES.

THE first volume of this history, which was published in the year 1764, has been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The second volume, which was published in the year 1765, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The third volume, which was published in the year 1766, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The fourth volume, which was published in the year 1767, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The fifth volume, which was published in the year 1768, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The sixth volume, which was published in the year 1769, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The seventh volume, which was published in the year 1770, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The eighth volume, which was published in the year 1771, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The ninth volume, which was published in the year 1772, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic. The tenth volume, which was published in the year 1773, has also been so long in the hands of the public, that it is now become a classic.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ազգ եւ հայրենիք Ազգասիրութիւն . եւայլն .
Էնթարիւն Ֆերամեն եւ Ֆիստանը .
Կանթի Մարքիզուհին .
ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ, Անգղիական Հնդկաց վրայ .
ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. Ժօնաբասի վաստակի մի-
շոցները .

ՆԱՆՈՒՅՈՒՄՆ

Այս լրագիրս ամբօն երկու անգամ՝ եւ Հրատարակվի, ամեն ամսին կեսին ու վերջինս :

Տարեկան գինն եւ կանխիկ 80 դրուշ :

Ստորագրութեան տեղերն են առ այժմ :

Մեղսին գրասենեակը Մեծ նոր խան . վերի դուռը թիւ 2 .

Գրավաճառ Պ Մարգարեանին եւ Պ . Պաղտատարին խա-
նութները 'ի Սէրճան շարուն :

Տօմարավաճառ Մարգարեան Պ . Գարրիէլին խանութը
'ի Ֆինճանճըլար :

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ճամբու ծախքը առնողին
վրայ է :

Յօժարդին գրված եւ խրկված նամակ կամ ինչ ա ինչ
գրութիւն Պ . Մարգարեանին գրատունը սիւսի
Հասնի . ճամբու ծախքը վճարված . եթէ ոչ՝ չի պի-
տի ընդունվի :

Յօժեմութեամբ առանց կրից գրված Քեր Նպատակին
յարմար յօդուածները կ'ընդունվին , ձեռագիրները
իսկ չը տրվելու պայմանով :

Նորախոյ գիրքէ մը օրինակ մը խրկելի նէ ձրի ճանու-
ցում կ'ըլլովի :